

Gebeurtenissen

Jij de Bazen - Excursie
London - Bezoek Feyenoord -
Masterclasses - Handelsbeurs -
MR - Workshops - Gedragscode

Besluiten

Sectorplan Noord - Fred
Verboon - Iris Hermens -
Fenneke Feijen - Samenwerking
EBCL - Onderwijsprogramma
- Nieuwe (aspirant) leden
- Online beschikbaarheid -
Ondernemingsplan light

Nieuwsbrief

Publicaties

ESHA Magazine -
Onderzoek Jij de Baas
- Entreprenasium.com -
Ondernemend.nu - RTL Nieuws -
Tijdschrift voor het Economisch
Onderwijs - Entreprenasium.nl

Agenda

Intrapreneursdag -
Ronde Tafelbijeenkomst
- Good Practices -
Kwaliteitsborging - Quality for
Innovation - Go-to-market -
Internationalisering

Voorwoord

*Koos Neuvel
Voorzitter CVE*

Het nationaal expertisecentrum leerplan ontwikkeling (SLO) en Ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie organiseren een bijeenkomst over ‘De ondernemende school’.

Vertegenwoordigers uit tal van sectoren uit de samenleving schuiven aan om met elkaar een agenda voor de toekomst vast te stellen waarmee we kunnen anticiperen op de veranderingen waar we in het onderwijs voor staan. Die veranderingen vragen om een houding waarbij voor zowel de school als de docent initiatief, lef, risico nemen, doorzetten en proactiviteit belangrijk zijn. Dat is de basis voor het equiperen van het onderwijs op de wereld van morgen.

Het entreprenasium is bij uitstek zo’n initiatief. Leerlingen leren ondernemend, ontwerpend, onderzoekend en ontwikkelingsgericht leren. Bij elkaar LoL tot de 4e! Dit concept en de ontwikkelde structuur van het Entreprenasium brengt leerlingen tot coöperatief persoonlijk leren. In iedere deelnemende school werkt een sterk team van de schoolleider tot de docent aan dit nieuwe, op excelleren gerichte, aanbod.

De bijeenkomst ‘de ondernemende school’ is een uitstekend podium waar het entreprenasium zich presenteert!

JIJ DE BAZEN De verschillende Jij de Bazen hebben weer **mooie** resultaten opgebracht. Zo kon bijvoorbeeld het **Drents Dierentehuis** 't Zwarvershoes een cheque van € 284,- in ontvangst nemen, **Stichting EducAlDed** in Assen zelfs meer dan 500 euro en werd er actie gevoerd voor het **Rode Kruis** te Bussum, **gepitchd** voor de goede doelen en mochten de Jij de Baas winnaars van het Cosmicus College te Rotterdam als prijs het entreprenasium te Emmen bezoeken.

EXCURSIE LONDEN Op 29 juni gingen een groep entreprenasium leerlingen van het Hondsrug College op excursie naar Londen. Ondermeer de Towerbridge, Chelsea stadium tour, Big Ben, Abbey Road, Starbucks, het Britisch Museum zijn in het kader van de eigen onderneming en vakken bezocht. Uiteraard zelf georganiseerd, bekostigd en met zelf gekozen vakdocenten.

BEZOEK FEYENOORD Op 28 juni bezochten entreprenasiumleerlingen van het VLC voetbalclub Feyenoord “voor 80% een echt bedrijf voor 20% emotie en tijdens een wedstrijd andersom”. Een rondleiding, presentatie en een uitdaging maakte het zeer leerzaam.

MASTERCLASSES Nalden, alias van Ronald Hans, is een internetondernemer die op 16 jarige leeftijd met blogs schrijven begon en daarmee geld wist te verdienen. Een succesverhaal, dat hij tijdens een masterclass op het VLC met de entreprenasium leerlingen deelde. Net als ICT goeroe Jorrit Groenevelt van De Ontwerpbrigade dat daar eerder deed. Op het Cosmicus College kregen de entreprenasiumleerlingen een gastles van

CDA-Tweede Kamerlid Michel Rog. Masterclasses zijn een van de manieren waarop het entreprenasium zich voedt met de externe deskundigheid van toppers op hun gebied.

HANDELSBEURS Tijdens de handelsbeurs, ook wel de omgekeerde Goede Doelenmarkt genoemd, worden eerstejaars, ouders, docenten en afgevaardigden van de goede doelen geïnformeerd over de resultaten van het project Jij de Baas. Op 10 juni vond zo'n handelsbeurs plaats in de aula van het Cosmicus College te Rotterdam en eerder in het A. Roland Holst College.

MR Op eigen initiatief nemen entreprenasium leerlingen het voortouw naar de Medezeggenschapsraad van CSG Dingstede om gehoord te worden over hun toekomstwensen en argumenten voor een eigen entreprenasium. Ondanks een zware periode van bezuinigen waar de school voor staat, mag het entreprenasium doorgaan. Op het VLC geven de leerlingen een presentatie aan de leraren over het entreprenasium.

WORKSHOPS Met in gedachte het entreprenasium principe "dat je pas iets echt onder de knie krijgt/hebt als je het anderen kunt uitleggen", geven 2e jaars entreprenasium leerlingen van het Hondsrug College een workshop Creativiteit aan de 1e jaars! Er worden concrete voorstellen aan de rector gedaan opdat de school leuk wordt! De 1e jaars, op hun beurt, geven kort daarna de workshop aan leeftijdsgenoten op het Entreprenasium Dingstede. Een workshop over de 21st century skills in het Europees Onderwijs werd verzorgd door leerlingen op de studiedag van de VECON.

GEDRAGSCODE Leerlingen van het Entreprenasium Hondsrug College stellen op eigen initiatief een gedragscode op. Ze vinden het belangrijk dat iedereen op het entreprenasium zich op een representatieve wijze gedraagt. Ook is er een commissie die toezicht houdt en maatregelen kan treffen tegen overtreders. Het laatste is nog niet nodig gebleken.

SECTORPLAN NOORD Op 12 april vond in Veenhuizen een bijeenkomst plaats met Sectorplan Noord; een samenwerkingsverband van de Hanzehogeschool Groningen, NHL Hogeschool, Stenden Hogeschool en Hogeschool Van Hall Larenstein. Het Sectorplan Noord steunde de CVE al in de ontwikkeling en de uitvoering van het entreprenasium. Tijdens de bijeenkomst wordt afgesproken de **samenwerking** verder te intensiveren en uit te breiden. In november is een vervolg gepland.

FRED VERBOON Vanaf mei wordt het entreprenasium, op organisatorisch, financieel en marketing gebied, versterkt met de vrijwillige ondersteuning door **Fred Verboon**. Fred is een effectieve ondernemer met succesvolle initiatieven als het Microsoft Innovation Center. Momenteel is hij directeur van de ESHA - de Vereniging van Europese Schoolleiders (<http://www.esha.org>) - Komende periode verkent Fred met het bestuur hoe hij zich gaat inzetten.

IRIS HERMENS Tijdens de laatste ledenvergadering is **Iris Hermens** besproken als een mogelijke jonge talentvolle aanwinst voor het entreprenasium. Iris heeft de afgelopen periode zich volgens de CVE en de stichting bewezen en krijgt daarom volgend jaar de kans op drie scholen als projectleider good practices aan de slag te gaan.

FENNEKE FEIJEN Het bestuur heeft behoefte aan een kwaliteitssysteem voor het entreprenasium. Fenneke Feijen, economie docent en intrapreneur aan het Dingstede, zal komend jaar een analyse gaan plegen welke kwaliteitsdoelen gewenst zijn en welke keyfactors in het bereiken daarvan een rol spelen. Ze zal een concept kwaliteitssysteem ontwerpen en de mogelijke implicaties voor selectie, scholing/ professionalisering van intrapreneurs en schoolleiding vaststellen.

SAMENWERKING EBCL

Leden van de CVE kunnen sinds begin 2013 ervoor kiezen de bedrijfseconomische basiskennis, tegen gunstige voorwaarden, door middel van een **EBC*L-examen** te laten toetsen. Het entreprenasium heeft de bijbehorende leerdoelen in haar eigen leermiddelen geïntegreerd. De CVE heeft een EBC*L-examencentrum in eigen huis.

ONDERWIJSPROGRAMMA

Onder leiding van Arjan Kraak, als projectleider van het onderwijsprogramma, heeft de stichting Entreprenasium een voorbeeld uitwerking van de onderbouwfase beschreven in gidsen voor verschillende modules. Er is aan het bestuur geadviseerd de ondersteuning vanuit de CVE en stichting te focussen op modules die een beroep doen op de **persoonlijke ontwikkeling** (Big Five). Komend schooljaar worden de modules (opnieuw) toegepast, om te komen tot good practices om andere scholen te inspireren.

NIEUWE (ASPIRANT) LEDEN

Afgelopen schooljaar zijn het Cosmicus College te Rotterdam en het A. Roland Holst College te Hilversum lid geworden van de CVE. Aspirant leden die zich hebben aangemeld zijn het Koningin Wilhelmina College te Culemborg, het Revijs Lyceum Doorn en het Vechtstede College te Weesp. Op de valreep zijn daar verzoeken van het Amstelveen College en de CSG De Heemgaard te Apeldoorn bij gekomen. Zie <http://www.entreprenasium.nl/leden.html> voor het actuele overzicht. Het bestuur vindt de groei minder dan verwacht en gaat onderzoeken waar dat door komt en iedereen uitnodigen samen het entreprenasium meer op de kaart te krijgen.

ONLINE BESCHIKBAARHEID

Leerlingen op het entreprenasium kunnen vanaf begin 2013 tijdens schooltijden online een beroep doen op ondersteuning vanuit de stichting. Deze dienst valt onder het lidmaatschap. Het bestuur heeft besloten dat van haar leden het bieden van voldoende faciliteiten voor online communicatie, door leerlingen via bijvoorbeeld Skype, mag worden verwacht.

ONDERNEMINGSPLAN LIGHT

Het bestuur heeft Fred Verboon en de stichting gevraagd een bondig overzicht te geven van de prognoses die op grond van de gekozen strategie minimaal mag worden verwacht. Deze prognoses vormen de verantwoording voor het nemen van enkele besluiten tot de inzet van personen.

ESHA MAGAZINE In het magazine van de ESHA verscheen in juni een Engelstalig artikel over het entreprenasium (zie de [publicatie](#) op de Entreprenasium Drive). Ook wordt op de [site](#) het entreprenasium als good practice voor de 21st Century skills genoemd.

ONDERZOEK JIJ DE BAAS

Robert van Beurden heeft voor zijn opleiding aan de Interfacultaire Lerarenopleidingen, Universiteit van Amsterdam een onderzoek gedaan naar de ervaringen van vijf scholen met Jij de Baas. “Alle geïnterviewde scholen geven aan dat de leerlingen over het project Jij de Baas enthousiast zijn. De motivatie van de leerlingen kan onder druk komen te staan, als zij niet in staat zijn tot een goed idee te komen. De leerlingen vonden het leuk om samen te werken met de gegeven vrijheid.” Het onderzoek is te lezen op de Entreprenasium Drive onder de map [Bronnen](#).

Global
education

ENTREPRENASIUM.COM De afgelopen jaren zijn er meerdere internationale excursies door de leerlingen zelf georganiseerd en bekostigd. Het komende jaar proberen we deze grensoverstijgende interesse verder aan te wakkeren, zodat onze jonge entrepreneurs gaan samenwerken met ondernemende jongeren uit andere landen. Als voorbereiding voor deze aankomende internationalisering is er een eerste begin gemaakt met <http://www.entreprenasium.com>. Overigens heeft de site entreprenasium.nl de afgelopen periode ook een grondige aanvulling en herordening ondergaan (zie verderop).

ONDERNEMEND.NU Het entreprenasium is, naast de programma's van jong ondernemen, [opgenomen](#) in de categorie voortgezet onderwijs van dé nieuwe digitale toegangspoort tot alle relevante informatie over ondernemen en ondernemerschapsonderwijs in Nederland: ondernemend.nu.

RTL NIEUWS De entreprenasium bedrijven roeren zich. De media berichten bijvoorbeeld over een **livestream** verzorgd door leerlingen van het entreprenasium. Het bedrijf infiniteupdate.nl, een online nieuws blog, levert zelfs een nieuwsfoto voor RTL nieuws. FilmInBeeld weet Youp van 't Hek in de Kersouwe te Heeswijk-Dinther te interviewen.

TIJDSCHRIFT VOOR HET ECONOMISCH ONDERWIJS

Linda Kannegieter en Sanne van Huizen, beide 3de jaars entreprenasium leerlingen, schrijven, na een eerder stuk in de Cascade (het magazine van de stichting Cosmicus), een artikel voor het ledenblad van de VECON, de Vereniging van leraren in de economisch-maatschappelijke vakken. De foto's zijn gemaakt door Brigitte van der Tuuk. Zie het Tijdschrift voor het Economisch Onderwijs 2013, Nr 1.

ENTREPRENASIUM.NL De website van het entreprenasium dient zich te ontwikkelen tot de centrale plek van waaruit alle zaken met elkaar en de wereld worden gedeeld. Deze ontwikkeling heeft de afgelopen periode een dusdanige omvang gehad, dat het advies aan iedereen is opnieuw kennis te nemen van de inhoud van de website. Feedback is erg welkom. De site is immers het visitekaartje van ons allemaal. Dus help mee ons zo goed mogelijk naar buiten en binnen toe te laten zien!

INTRAPRENEURSDAG Op donderdag 19 september wordt - op verzoek van velen - een dag voor alle intrapreneurs georganiseerd met als gastheer het Veenlanden College in Vinkeveen. Die dag zullen we aandacht besteden aan de vraag: 'Hoe kunnen we samen ondernemend leren mogelijk maken en wat hebben we daarvoor van elkaar nodig'. Het is een kans om met elkaar in contact te komen om de verbinding te leggen voor een intercollegiale samenwerking. Daarbij verzorgt de stichting een leerzame dag waar onder andere aandacht wordt besteed aan de entrepreneurial methodiek Effectuation en de onderwijsmethodiek achter het entreprenasium.

RONDE TAFELBIJEENKOMST In Diemen vind op 10 september een ronde Tafelbijeenkomst "De Ondernemende School" plaats. Onder voorzitterschap van Sjoerd Slagter bespreken bestuurders uit het onderwijs, docenten en vertegenwoordigers van de branche hoe de agenda voor de toekomst eruit moet zien om het ondernemend onderwijs te stimuleren en te verankeren. Koos Neuvel is uitgenodigd om over het entreprenasium als best practice een presentatie te geven. Het entreprenasium zou in aanmerking komen om een centrum voor TopOndernemerschap te worden.

GOOD PRACTICES Het entreprenasium wordt gezien als een best practice door het onderwijsveld. Volgend jaar gaan we de mooie invullingen die de scholen eraan geven, verzamelen en voor onderlinge inspiratie met elkaar en de wereld (marketing) uitwisselen. Men mag dan spreken van een good practice als het een "zelfgekozen uitdaging betreft, die nut en meesterschap heeft opgeleverd voor jezelf en anderen, op een zelfbedachte manier waarover deskundigen getuigen, aan een breed publiek, dat deze effectiever is geweest dan een gangbare aanpak".

KWALITEITSBORGING Het bestuur wenst een Inventarisatie en analyse van sleutelfactoren die essentieel zijn voor ondernemend leren op een school voor voortgezet onderwijs in Nederland. Fenneke Feijen zal daartoe entreprenasium scholen bezoeken, observeren, en gesprekken met betrokkenen voeren. Dit dient te leiden tot een kwaliteitssysteem voor het entreprenasium. Daarnaast volgen uit deze kwaliteitscriteria ook implicaties voor scholings- of opleidingsdoelen. Eind van dit schooljaar liggen er zodoende twee rapporten klaar; een over de kwaliteitsborging en een over de bijbehorende scholingseisen.

QUALITY FOR INNOVATION

Door als school deel te nemen aan het Quality for Innovation programma, wordt vanuit Europa betaalde adviseurs ingezet om te zorgen dat de invoering van een entreprenasium als innovatie direct gepaard gaat met een kwaliteitsverbetering in plaats van pas op termijn. Het streven is komend schooljaar met 5 scholen hieraan deel te nemen.

GO-TO-MARKET Fred Verboon heeft een voorzet voor een go-to-market plan voor het entreprenasium opgesteld. Op grond hiervan worden er binnenkort specifieke doelen geformuleerd die vertaald kunnen worden naar specifiek beleid en acties. Keuzes moeten worden gemaakt ten aanzien van het model (directe of indirecte marketing), verdeling van verantwoordelijkheden, betrekken van beleidsmakers binnen het ministerie, het hoger onderwijs en de VO-raad, een project opzetten voor de basisscholen (Jij de Basis), het leveren van oplossingen voor gangbare weerstanden tegen innovaties en het vinden van meer bronnen om de operaties te bekostigen.

INTERNATIONALISERING Internationalisering is een thema dat op het entreprenasium expliciet als kenmerk is genoemd. De CVE heeft daarom kort verkend wat het betekent om mede-eigenaar te worden van het **EJE-project**. Vanwege de hoge kosten - eventuele participatie als school in dit project is mogelijk nog steeds interessant en zover ons bekend gratis - is besloten samen met Eric Welp een eigen internationaliseringsprogramma op te zetten komend schooljaar.

COLOFON

*Publicatie van de
Coöperatieve Vereniging Entreprenasium U.A.*

Inhoud

Rob Slagter

met medewerking van

Koos Neuvel
Iris Hermens

Vormgeving

Rob Slagter

Uitgave

September 2013

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvuldigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of op enige manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted, in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, or otherwise, without the prior written permission of the publisher.

Entreprenasium ®

© Copyright Stichting Entreprenasium, 2013